

Sygn.akt III AUa 728/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Alicja Sołowińska

Sędziowie: Sławomir Bagiński

Bożena Szponar - Jarocka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 lutego 2021 r. w B.

sprawy z odwołania J. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie podstawy wymiaru renty

na skutek apelacji wnioskodawcy J. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 lipca 2020 r. sygn. akt IV U 2516/19

oddala apelację.

S. B. A. B. S. - J.

Sygn. akt. III AUa 728/20

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 22 sierpnia 2019 r. odmówił J. G. prawa do ustalenia podstawy wymiaru renty przy przyjęciu podstawy wymiaru renty przyznanej mu wcześniejszą decyzją z dnia 17 października 1985 r.

Od powyższej decyzji J. G. złożył odwołanie wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyjęcie podstawy wymiaru renty na podstawie zarobków stanowiących podstawę wymiaru renty przyznanej w 1985 r. oraz o zmianę wysokości świadczenia od daty złożenia wniosku w niniejszej sprawie.

W uzasadnieniu podniósł, że organ rentowy przyjął do obliczeń podstawy wymiaru świadczenia okres niekorzystny dla odwołującego, gdyż najwyższą podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne uzyskiwał bezpośrednio przed przejściem na rentę w 1985 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 8 lipca 2020 r. oddalił odwołanie.

Sąd ten ustalił, że odwołujący J. G. urodził się (...) Decyzją z dnia 17 października 1985 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał odwołującemu prawo do renty III grupy inwalidzkiej w związku z chorobą zawodową. Pobierał ją w okresie od 18 lipca 1985 r. do 31 marca 1994r.

Do ustalenia wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia przyjęto wynagrodzenie osiągnięte w okresie 24 miesięcy (od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1984 r., co dało wskaźnika na poziomie 111,07 %, a po ubruttowaniu od 1 stycznia 1992 r. – 113,69 %.

(decyzja k. 20, akta ZUS, plik I)

W związku z tym, że na podstawie orzeczenia Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 20 lutego 1991 r. ubezpieczony został zaliczony do trzeciej grupy inwalidzkiej na okres trzech lat, po którym miał stawić się na badanie kontrolne i w związku z tym, że nie dopełnił tego obowiązku, w dniu 1 kwietnia 1994 r. organ rentowy wstrzymał wypłatę powyższego świadczenia, gdyż okresowe prawo do renty ustało wskutek niemożności stwierdzenia dalszego istnienia niezdolności do pracy.

(orzeczenie k. 58, decyzja k. 67, akta ZUS, plik I)

Decyzją z dnia 17 sierpnia 2005 r., po uprzednim wniosku ubezpieczonego z dnia 17 maja 2005 r. ZUS ponownie przyznał odwołującemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Jako podstawę wymiaru świadczenia organ przyjął wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1985 r. do 31 grudnia 1994 r. W wyniku tego przeliczenia wskaźnik podstawy wymiaru wyniósł 5,33 %. Kolejną decyzją – z dnia 24 stycznia 2006r. (po uwzględnieniu w podstawie wymiaru świadczenia nowych dodatkowych składników wynagrodzenia) wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia wzrósł do 100,44 % oraz została przyjęta aktualna kwota bazowa.

(decyzja k. 15, k. 42 akta ZUS, plik II)

Od 1 marca 2009 r. skarżącemu przysługuje prawo do emerytury powszechnej, w związku z czym, wnioskodawca J. G. uprawniony jest do dwóch świadczeń w zbiegu – emerytury i renty z tytułu choroby zawodowej. Na tej podstawie wypłacana mu jest cała kwota emerytury oraz połowa kwoty renty.

(decyzja k. 60-61, akta ZUS, plik IV; decyzja k. 67-68, pismo k. 140, akta ZUS, plik II)

Skarżący w dniu 11 lutego 2019 r. wystąpił z wnioskiem o przyjęcie jako podstawy wymiaru aktualnie pobieranej renty podstawy wymiaru renty przyznanej w dniu 17 października 1985 r. (k. 139 plik II akt ZUS).

Zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzją z dnia 22 sierpnia 2019 r. Zakład rozpatrzył wniosek odwołującego negatywnie.

(wniosek k. 133, decyzja k. 138; akta ZUS, plik II)

Sąd Okręgowy wskazał, iż odwołujący w niniejszej sprawie w latach 1985 – 1994 pobierał rentę inwalidzką w związku z chorobą zawodową, przyznaną mu na mocy obowiązujących w 1985 r. przepisów, tj. ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Podstawa wymiaru świadczenia została obliczona również na podstawie wówczas obowiązujących przepisów.

Sąd I instancji wskazał również, że sporna w przedmiotowej sprawie była kwestia, czy renty przyznane decyzją z 1985 r. i decyzją z 2005 r. to dwa niezależne od siebie świadczenia czy jedno i to samo, oraz to, czy podstawa użyta przy obliczeniu podstawy wymiaru renty przyznanej w 2005 r. jest prawidłowa.

Sąd Okręgowy powołał art. 36 wyżej cytowanej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, w świetle którego prawo do renty inwalidzkiej, które ustało z powodu ustąpienia inwalidztwa, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty pracownik ponownie stał się inwalidą.

Sąd I instancji podkreślił, iż w niniejszej sprawie prawo skarżącego do renty, mimo tego, że dotyczy to renty z ubezpieczenia wypadkowego ustało z dniem 1 kwietnia 1994 r., gdyż ubezpieczony nie stał się na badanie przed Komisją Lekarską, dlatego też niemożliwe było ustalenie dalszego istnienia jego inwalidztwa i tym samym konieczne było uznanie, że inwalidztwo ustało. Zgodnie z art. 78 ust.2 obowiązującej wówczas ustawy z 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin prawo do świadczenia z tytułu okresowej niezdolności do pracy ustaje z upływem okresu, na jaki to świadczenie przyznano. Ponadto prawo do renty nie uległo przywróceniu w ciągu 18 miesięcy następujących po tej dacie.

Sąd zaznaczył, że odwołujący wystąpił ponownie z wnioskiem o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, jednak dopiero w 2005 r., a więc pod rządem nowych już przepisów, zatem pomimo ponownego przyznania mu przez organ rentowy prawa do świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego - renta przyznana decyzją z dnia 17 sierpnia 2005 r., jest nowym świadczeniem i nie stanowi kontynuacji tego wcześniejszego, ani nie jest formą jego przywrócenia. Z racji tego, że w 2005 r. obowiązywała już nowa ustawa, tj. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podstawa wymiaru świadczenia nowej renty została ustalona w myśl art. 15 tejże ustawy. Oznacza to, że do jej obliczenia użyto przeciętnej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne, w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o rentę, czyli za okres od 1 stycznia 1985 r. do 31 grudnia 2004 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu postawy wymiaru nowej renty nie mógł brać pod uwagę tego samego okresu, co przy obliczaniu podstawy wymiaru poprzedniej renty, gdyż w międzyczasie zmieniły się obowiązujące przepisy oraz zasady wyliczania podstawy wymiaru renty. Ponadto lata, które wskazuje odwołujący, a mające ewentualnie posłużyć przy ponownym obliczeniu przez organ rentowy świadczenia, nie mieszczą się w całości w przedziale 20 ostatnich lat poprzedzających rok złożenia wniosku o rentę.

W ocenie sądu Okręgowego rację ma organ rentowy, że w niniejszej sprawie nie było do czynienia z przywróceniem prawa do renty wynikającym z art. 17 ustawy ust. 4 ustawy z dnia 30.10.2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. 2019, poz. 1205 ze zm.), czy też z art. 61 aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS, albowiem poprzednie prawo do renty z ubezpieczenia wypadkowego – przyznane na podstawie innych, wcześniejszych przepisów prawa wygasło. W podobnej sytuacji wypowiedział się Sąd Najwyższy, tyle, że w zakresie dotyczącym prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Mianowicie wskazał on w wyroku z dnia 12.04.2017r., I UK 159/16, iż w sytuacji, gdy osoba ubezpieczona nabyła prawo do renty na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) w myśl przepisów sprzed nowelizacji z 23 września 2011 r., więc przy złączeniu kryteriów dotyczących stażu ubezpieczeniowego, i prawo to wygasło po upływie okresu, na który zostało przyznane, to po raz kolejny ubezpieczona nie nabędzie tego prawa, ponieważ nowelizacja przepisów nie dopuszcza uprawnienia na dotychczasowych warunkach. W tym rozumieniu jest to nowe uprawnienie do renty, które nie podlega hipotezie normy z art. 61 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy wskazał, iż w kontekście zmiany przepisów art. 57 i art. 58 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.), jeżeli ubezpieczony nabędzie prawo do świadczenia wskutek spełnienia przesłanek wynikających z dotychczasowego brzmienia tych przepisów, a kolejny wniosek związany z nabyciem prawa na następny okres złoży już po zmianie przepisów, to taki stan implikuje ex lege utratę powstałego prawa.

Sąd zaznaczył ponadto, że ubezpieczony w sprawie niniejszej domagał się przeliczenia świadczenia (renty) przyznanej już na nowo w 2005r. przy zastosowaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia wyliczonego w oparciu o przepisy prawa już nie obowiązujące. Z jednej strony zatem akceptuje stan, z którego wynika, że nabył na nowo prawo do renty z ubezpieczenia wypadkowego na skutek wniosku złożonego w 2005r., z drugiej zaś strony - domaga się przeliczenia go w sposób właściwy dla „starego” świadczenia. W ocenie sądu nie jest to możliwe w świetle obowiązujących przepisów.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawcy, uznając zaskarżoną decyzję za prawidłową.

Apelację od powyższego wyroku złożył odwołujący. Zaskarżył on wyrok w całości i zarzucił mu:

1) Błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść orzeczenia, poprzez uznanie przez sąd a quo, iż J. G. nie dopełnił obowiązku stawienia się na badanie kontrolne po upływie trzech lat od zaliczenia go do trzeciej grupy inwalidzkiej, podczas gdy w aktach sprawy organu rentowego o które odwołujący zwrócił się w pkt. 2) odwołania znajduje się jego wniosek o zmianę terminu badania przez lekarza orzecznika w związku z pobytem poza terenem Polski, a który to wniosek pozostał bez odpowiedzi organu rentowego,

2) Obrazę przepisów prawa materialnego – art. 15 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 . poz. 53) poprzez uznanie za prawidłowe samodzielne ustalenie przez organ rentowy podstawy wymiaru świadczenia, podczas gdy przepis ów stanowi, że podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Mając powyższe na uwadze odwołujący wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu prywatnego w postaci pisma J. G. z dnia 15.02.1994 r. zawierającego wniosek o zmianę terminu badania lekarskiego, na okoliczność jego treści i braku podstawy do zawieszenia renty inwalidzkiej oraz o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uchylenie decyzji ZUS z 22.08.2019 r. i zobowiązanie organu rentowego do ponownego rozpatrzenia wniosku J. G. z 11 lutego 2019 r. uznając go za wniosek o ponowne przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia rentowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna, a zaskarżony wyrok jest zgodny z prawem.

Podkreślić należy, wbrew zarzutowi apelacji, iż Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy. W świetle niekwestionowanych ustaleń Sądu Okręgowego nie budzi wątpliwości, iż J. G. nie stawił się na wyznaczony termin badań kontrolnych w związku z przyznaną mu rentą z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową co spowodowało, że decyzją z 4 marca 1994 r. została wstrzymana wypłata renty od 01.04.1994 r. Dodać należy, że rentę w związku z chorobą zawodową organ rentowy przyznał wnioskodawcy od 18.07.1985 r. (dec. Z dnia 17.10.1985 r.). Orzeczeniem ówczesnej Komisji Lekarskiej do spraw Inwalidztw i Zatrudnienia z 20.02.1991 r. J. G. został uznany za inwalidę trzeciej grupy (obecnie częściowa niezdolność do pracy) do lutego 1994 r. Fakt, iż wnioskodawca usprawiedliwił niestawiennictwo na badanie wyznaczone w dniu 21.02.1994 r. pobytem za granicą i prosił o przesunięcie terminu badań na wrzesień 1994 r. nie ma znaczenia w sprawie. Zauważyć przy tym należy, iż we wskazanym przez siebie terminie nie zgłosił gotowości poddania się badaniu, gdyż w dalszym ciągu przebywał za granicą a do Polski wrócił w 2005 r. W tych okolicznościach organ rentowy na zasadzie art. 102 ust. 1 pkt 3 obowiązującej wówczas ustawy z 14.12.1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin słusznie wstrzymał wypłatę renty z powodu niestawienia się na badanie lekarskie pomimo wezwania organu rentowego.

W dniu 17 maja 2005 r. J. G. złożył wniosek o wznowienie renty w związku z chorobą zawodową argumentując pogorszenie się stanu zdrowia. Wskazał jednocześnie, że od 01.04.1994 r. do 17.05.2005 r. nie pozostawał w zatrudnieniu i nie pobierał zasiłku dla bezrobotnych. Z uwagi na to, że orzeczeniem lekarza orzecznika z 21.07.2005 r. został uznany za częściowo niezdolnego do pracy w związku z chorobą zawodową do lipca 2006 r., decyzją z 17.08.2005 r. organ rentowy przyznał rentę z tego tytułu do 31.07.2006 r. W następnych latach renta była przedłużana okresowo, a po stwierdzeniu przez lekarza orzecznika ZUS w dniu 08.09.2010 r. trwałej częściowej niezdolności do pracy od 01.09.2010 r. wnioskodawca jest uprawniony do stałej renty w związku z chorobą zawodową. W związku z nabyciem prawa do emerytury aktualnie wnioskodawca otrzymuje świadczenie zbiegowe, tj. pełną emeryturę i 50% renty.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie była podstawa wymiaru renty przyznanej wnioskodawcy na wniosek z 17.05.2005 r. Jest poza sporem, że organ rentowy do ustalenia tej podstawy zastosował przepis art. 15 ustawy z 17.12.1998 r. i ostatecznie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty ustalił na 100,44 %, a do jego obliczenia przyjęto podstawę wymiaru składki z 20 lat ubezpieczenia wybranych z całego okresu zatrudnienia. Natomiast w ocenie skarżącego do ustalenia podstawy wymiaru renty należy przyjąć podstawę, w oparciu o którą ustalono wysokość renty z tytułu choroby zawodowej w 1985 r. Przypomnieć należy, iż w 1985 r. do ustalenia podstawy wymiaru renty przyjęto wynagrodzenie z 24 miesięcy co dało wskaźnik 113,69 %. Według J. G. skoro przyznana mu w 2005 r. renta stanowi kontynuację renty ustalonej od 1985 r. w tym znaczeniu, że jest to świadczenie należne z tytułu choroby zawodowej, to jej wysokość powinna być ustalona w oparciu o wskaźnik podstawy przyjęty do ustalenia renty po raz pierwszy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zaskarżona decyzja oraz wyrok Sądu I instancji są zgodne z prawem.

Przede wszystkim należy podzielić stanowisko organu rentowego, iż renta w związku z chorobą zawodową przyznana na wniosek złożony w 2005 r. jest świadczeniem nowym, co oznacza, że do ustalenia jej wysokości należy zastosować przepisy obowiązujące w dacie złożenia wniosku. Podkreślić należy, co prawidłowo wskazał Sąd I instancji odwołując się do właściwych przepisów, że prawo do renty ustalonej od lipca 1985 r. ustało z dniem 1 kwietnia 1994 r. Obowiązujące w dacie złożenia wniosku o rentę z 2005 r. przepisy nie przewidywały ustalenia podstawy wymiaru renty na podstawie wynagrodzenia z 24 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku. Ustalenie podstawy wymiaru świadczenia (w tym renty) od 1 stycznia 1999 r. reguluje przepis art. 15 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i zgodnie z tym przepisem organ rentowy ustalił podstawę wymiaru renty należnej skarżącemu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w przedstawionym wyżej stanie faktycznym sprawy nie znajduje zastosowania przepis art. 21 ust. 2 pkt 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. W świetle tego przepisu, przepis ust. 1 pkt 1 tj. podstawę wymiaru renty w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty z zastrzeżeniem art. 15 ust. 5 stosuje się przy ustalaniu podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do tej renty. Podstawa wymiaru świadczenia, o której mowa w art. 21 ust. 1 pkt 1 i w ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej to podstawa wymiaru świadczenia bezpośrednio poprzedzającego nowe świadczenie, co jest determinowane wykładnią semantyczną. Przy obliczaniu wysokości renty przyznanej na wniosek z 17.05.2005 r. mogła być uwzględniona podstawa wymiaru świadczenia otrzymywanego wcześniej tylko wówczas gdy świadczenie to (renta) bezpośrednio poprzedzało dochodowe świadczenie. Taka sytuacja w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi, a podkreślić należy, iż przepisy na podstawie których przyznano wnioskodawcy od 2005 r. prawo do renty w związku z chorobą zawodową nie przewidywały ustalenia jej wysokości przy zastosowaniu podstawy wymiaru z 24 miesięcy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, podzielać w całości stanowisko Sądu I instancji, oddalił apelację uznając ją za bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

S. B. A. B. S. - J.